

A painting of a desert landscape. In the foreground, there is a sandy path leading towards a small, simple structure or tent. The background is dominated by several large palm trees with detailed fronds. The overall color palette is warm, featuring shades of brown, tan, and golden light, suggesting a bright, sunny day. The style is somewhat impressionistic, with visible brushstrokes and a focus on light and shadow.

ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ  
Η ΣΕΙΡΗΝΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ



ΕΚΛΟΕΣΙΕ  
ΠΑΤΑΚΗ

# Η ΣΕΙΡΗΝΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

## ΕΡΓΑ ΤΟΥ Μ.Κ.



- 1962 ΤΑ ΜΗΧΑΝΑΚΙΑ, Φέξης, Κέδρος
- 1967 ΤΟ ΑΡΜΕΝΙΣΜΑ, Εστία, Κέδρος
- 1972 ΤΑ ΚΑΗΜΕΝΑ, Κέδρος
- 1975 ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΥΑΛΙΚΩΝ, Κέδρος
- 1978 Η ΚΥΡΙΑ ΚΟΥΛΑ, Κέδρος
- 1979 ΤΟ ΚΟΥΡΕΙΟ, Κέδρος
- 1981 ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΑΙ ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ, Κέδρος
- 1982 Ο ΩΡΑΙΟΣ ΛΟΧΑΓΟΣ, Κέδρος
- 1986 Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ, Κέδρος
- 1989 ΠΛΑΝΟΔΙΟΣ ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ, Κέδρος
- 1993 Η ΣΥΜΜΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΠΑΣ, Κέδρος
- 1994 ΘΥΜΑΜΑΙ ΤΗΝ ΜΑΡΙΑ, Καστανιώτης
- 1996 Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕ ΚΑΝΕΙ ΝΑ ΚΛΑΙΩ, Κέδρος
- 1999 Η ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΑ ΓΡΑΠΤΑ ΚΙ Η ΝΥΧΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΩΜΑ, Κέδρος
- 2001 ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΑΣ, Κέδρος
- 2003 ΝΩΕ, Κέδρος
- 2006 Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΠΕΤΑΕΙ, Κέδρος
- 2008 ΤΟ SHOW ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, Κέδρος
- 2009 Σ' ΕΝΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΑΚΡΗ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΙΑ, Κέδρος
- 2010 ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ ΦΡΟΥΡΑ, Καστανιώτης
- 2011 ΟΙ ΑΛΕΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΓΚΟΣΠΟΡΤ, Κέδρος
- 2013 ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΒΑΛΠΑΡΑΪΖΟ, Εκδόσεις Πατάκη
- 2014 Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ, Εκδόσεις Πατάκη

### ΘΕΑΤΡΟ

- 2007 ΑΛΤΙΝ, μονόπρακτο, Κέδρος

### ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

- 1961 HERMANN HESSE, ΝΤΕΜΙΑΝ, Ηριδανός
- 1969 CARSON McCULLERS, Η ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΛΥΠΗΜΕΝΟΥ ΚΑΦΕΝΕΙΟΥ, Κέδρος
- 1970 WILLIAM FAULKNER, ΚΑΘΩΣ ΨΥΧΟΡΡΑΓΩ, Κέδρος
- 1972 LEWIS CARROLL, ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ, Ερμείας
- 1977 GEORG BÜCHNER, ΛΕΝΤΣ, Ηριδανός
- 1980 HERMAN MELVILLE, ΜΠΑΡΤΑΕΜΠΥ Ο ΓΡΑΦΙΑΣ, Οδυσσέας
- 1995 ERNEST HEMINGWAY, ΟΙ ΦΟΝΙΑΔΕΣ, Κέδρος
- 1995 EDGAR ALLAN POE, ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΟΥ ΜΑΕΛΣΤΡΟΜ, Κέδρος
- 1996 FRANCIS SCOTT FITZGERALD, ΤΟ ΠΛΟΥΣΙΟΠΑΙΔΟ, Κέδρος
- 2008 CARSON McCULLERS, Η ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΛΥΠΗΜΕΝΟΥ ΚΑΦΕΝΕΙΟΥ (αναθεωρημένη έκδοση), Κέδρος
- 2010 HERMAN MELVILLE, ΤΡΕΙΣ ΑΠΟΚΛΗΡΟΙ, Καστανιώτης
- 2013 LEWIS CARROLL, ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΛΙΚΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ (αναθεωρημένη έκδοση), Εκδόσεις Πατάκη

ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ

# Η Σειρήνα της ερήμου

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας  
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία  
Πεζογραφία – 372

Μένης Κουμανταρέας, *Η Σειρήνα της ερήμου*

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Σελιδοποίηση: ΦΑΣΜΑ ΑΦΟΙ Καπένη Ο.Ε.

Φιλμ-Μοντάζ: Κέντρο Γρήγορης Εκτύπωσης

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Αλεξάνδρα Τράντα, Αθήνα, 2015

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Νοέμβριος 2015

Κ.Ε.Τ. Α142 Κ.Ε.Π. 867/15

ISBN 978-960-16-6509-2



ΕΚΔΟΣΕΙΣ  
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ.

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: [info@patakis.gr](mailto:info@patakis.gr), [sales@patakis.gr](mailto:sales@patakis.gr)

## ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το χρονικό της Σειρήνας  
και δύο παράξενες συμπτώσεις

Το μυθιστόρημα που κρατάτε στα χέρια σας είναι το τελευταίο κείμενο του Μένη Κουμανταρέα. Την ύπαρξή του είχα πληροφορηθεί από τον ίδιο, όταν –με πολύ φρέσκο ακόμη το μελάνι στον εμβληματικό Θησαυρό του χρόνου– μου είχε πει χαμογελαστά και λίγο συνωμοτικά: «Έχω γράψει και κάτι ακόμη». Κι είχα, θυμάμαι, απορήσει τότε είχε προλάβει, αλλά δεν τον ρώτησα.

Αυτό το «κάτι» έμελλε να το βρω σε τραγικές συνθήκες. Χάρη στην επιμονή της αγαπημένης μας Χλόης Κολλύρη –που επίσης γνώριζε την ύπαρξη του κειμένου–, εκείνη, η θεία μου Δανάη Πασίδη κι εγώ πήγαμε, με τη συνοδεία της αστυνομίας, τη μεθεπομένη της δολοφονίας του στο σπίτι του, λίγο πριν σφραγιστεί, και από το λεηλατημένο γραφείο του ανασύραμε μία μία τις χτυπημένες στη φιστικί γραφομηχανή Olivetti σκόρπιες σελίδες του δακτυλόγραφου. Δεν έλειπε καμιά. Κατά μια παράξενη σύμπτωση, λοιπόν, η Χλόη, που ως μυθιστορηματικό πρόσωπο διαδραματίζει καίριο ρόλο στο βιβλίο

που θα διαβάσετε, πρωταγωνίστησε και στην ανάλυσή του.

Το δακτυλόγραφο κανονικά θα απολάμβανε κάποιες τελευταίες φροντίδες από τα χέρια του συγγραφέα, καθώς σε σημεία έφερε χειρόγραφες διορθώσεις και επικολημένα δακτυλογραφημένα χαρτιά με μικρές αλλαγές στο κείμενο. Αντί γι' αυτές, κάποιες από τις σελίδες του βρέθηκαν ποδοπατημένες, με ίχνη από σόλες παπουτσιών. Κατά μια άλλη παράξενη σύμπτωση, στο μυθιστόρημα, αναφερόμενος σε έναν φάκελο, γράφει: «Κάποιος βρομιάρης τον είχε πατήσει αφήνοντας το αποτύπωμα της σόλας του πάνω».

Ο συγγραφέας δεν πρόλαβε να δώσει οριστικό τίτλο στο κείμενό του. Υιοθετήσαμε το *Σειρήνα της ερήμου*, επειδή έτσι, όπως γράφει σε ένα σημείο του, «[...] είχα αυτοσχέδια τιτλοφορήσει το γραπτό».

Πέρασαν μήνες πριν καταφέρω να διαβάσω τη *Σειρήνα* πρώτη φορά και, στη συνέχεια, να την πληκτρολογήσω στον υπολογιστή για να την παραδώσω στις Εκδόσεις Πατάκη, alter ego των εκδόσεων «Πρεβεζάνος» της *Σειρήνας*. Χάρη στη στήριξη κοντινών στον Μένη κι εμένα ανθρώπων, κάποιων κοινών, κάποιων, μοιραία, μόνο δικών μου, και γνωρίζοντας την επιθυμία του ίδιου να δημοσιευθεί άμεσα, το αρχικό σοκ και ο σκόπελος του στείρου συναισθηματισμού παραμερίστηκαν. Πάντως τις σελίδες με τα αποτυπώματα τις φωτοτύπησα,



για να μην τα βλέπω όταν τις πληκτρολογούσα. Όχι βέβαια ότι άλλαξε κάτι.

Αργότερα, αντιλήφθηκα ότι η πρώτη γραφή της Σειρήνας ήταν χειρόγραφη και δακτυλόγραφη μια δεύτερη. Τότε μου λύθηκε η απορία πότε την έγραψε: στο τέλος της δεύτερης εκδοχής, σημειώνει «καλοκαίρι – φθινόπωρο 2014». Άρα τη δούλεψε παράλληλα με τις τελευταίες διορθώσεις του Θησαυρού – η απορία μου για το πότε πρόλαβε εξακολουθεί να υπάρχει κι ίσως αν τον είχα ρωτήσει να μου απαντούσε «ο χρόνος είναι ένα παιχνιδάκι» – κι επομένως, οι σελίδες που βρέθηκαν στο γραφείο αποτελούν την τρίτη και κατά το μάλλον ή ήττον οριστική μορφή.

Για το ότι η Σειρήνα βγαίνει στο φως, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους φίλους: Χλόη Κολλύρη, Αντιγόνη Βλαβιανού, Νίκο Αδάμ Βουδούρη, Θανάση Κοκολόγο, Αγγελική Δημακοπούλου και, βέβαια, την Άννα Πατάκη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΤΡΑΝΤΑ

Σεπτέμβριος 2015

Η ΣΕΙΡΗΝΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

Είχα στα χέρια μου αντί για εκρηκτικό μηχανισμό εκατόν τόσες πυκνά δακτυλογραφημένες σελίδες. Ευχόμουν οι σελίδες αυτές να ήταν εξίσου εκρηκτικές και με αυτή την ελπίδα κλειδώθηκα στο γραφείο μου. Γρήγορα διαπίστωσα ότι το μυθιστόρημα αυτό, ή τέλος πάντως η νουβέλα, δεν είχε τίτλο ούτε όνομα συγγραφέα. Επιπλέον έλειπε

το τέλος. «Δε δέχομαι χειρόγραφα χωρίς ταυτότητα» είχα τα λόγια του Αβραάμ στ' αυτιά μου μαζί με τον τριγμό των καλογουαλισμένων σκαρπινιών του κάτω από το γραφείο. Γι' αυτό και επιφυλάχτηκα να του το ανακοινώσω. Προτιμούσα να το υποβάλω στην κρίση του επιστήθιου φίλου μου Θανασούλη, μολονότι δεν ήμουν βέβαιος ότι θα το εκτιμούσε. Ήξερα όμως ότι ήταν ανεπηρέαστος και ανιδιοτελής, αρετές που δε συναντά κανείς εύκολα στην εποχή μας.

Το κείμενο άρχιζε σε μια έρημο της Βόρειας Αφρικής, πιθανόν στη Σαχάρα, συνεχιζόταν σε μια πόλη –δεν αποκλείεται να ήταν το Ελ Αλαμείν– που επιζούσε από τη φήμη που είχε αποκτήσει στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, για να συνεχιστεί στην Αθήνα. Άρχισα να το διαβάζω με βουλιμία, με τραβούσε σε αυτό κάτι που αδυνατώ να το περιγράψω και παρόλο που η νουβέλα δεν ήταν ολοκληρωμένη, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να μου εξάπτει ακόμα περισσότερο το ενδιαφέρον, κοιμόμουν τις νύχτες ακούγοντας την άμμο της ερήμου να τρίζει κάτω από το μαξιλάρι μου.

Κάποιο βράδυ, στο τέλος ενός αγώνα Μπενφίκα-Γαλατά Σεράι στην τηλεόραση του «Χάπενινγκ», όταν ο κόσμος άρχιζε πια ν' αραιώνει, το πρότεινα στον Θανασούλη.

«Τι θα 'λεγες αν σου διάβαζα κάποιες σελίδες από μια ανέκδοτη νουβέλα;»

«Δικιά σου;»

«Θεός φυλάξοι, το μικρόβιο δε με έχει ακόμα μολύνει».

Το είπα και δαγκώθηκα. Έγγραφα κρυφά ακόμα κι απ' τον εαυτό μου.

Καταφύγαμε στο έτερο τακτικό στέκι μας, το «Κάιν και Άβελ», όπου με τηλεόραση χωρίς ήχο, το γνωστό ηλίθιο γκαρσόνι, τον Νίκο, πίσω από την μπάρα που ήταν ντυμένη λουξ με μαύρο βελούδο, δυο τρεις νυσταλέους πελάτες και το κροτάλισμα των χεριών του Θανασούλη, πήραμε θέσεις αντικριστά. Ένας χαλασμένος ανεμιστήρας στην οροφή γύριζε όσες φορές το θυμόταν, δημιουργώντας ένα ρήγμα αέρα μέσα από την κάπνα. Υπήρχαν βραδιές που δε βλέπαμε ο ένας τον άλλον. Στο βάθος μια πόρτα προστατευμένη με χάντρες, που ενίοτε μιμούνταν τη λάγνα Ανατολή, οδηγούσε στο κρυφό άντρο του ιδιοκτήτη, για τον οποίο πολλά ελέγοντο. Ήταν μονίμως απών.

«Είμαι όλος αυτιά» είπε ο επιστήθιος φίλος μου, πίνοντας μια πρώτη γουλιά από το Glenlivet και πλαταγίζοντας τα χείλη του. Είχε όντως μεγάλα και πεταχτά αυτιά σ' ένα πρόσωπο λείο και ωοειδές σαν ξεφλουδισμένο αυγό. Κάπως έτσι φαντάζομαι τον ιδεώδη αναγνώστη.

**Π**ΑΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΚΑΙΡΟΣ από τότε που η τύχη θέλησε να βρεθώ «καμηλιέρης συνοδός», όπως με χαρακτήρισε ο εργοδότης μου, μιας ξένης αρχαιολογικής αποστολής στην έρημο της Βόρειας Αφρικής. Στόχος της, η ανακάλυψη κάποιων ερειπίων ενός αρχαίου πολιτισμού θαμμένου κάτω από την άμμο, για τον οποίο πρώτος είχε μιλήσει ο διαπρεπής αρχαιολόγος και μελετητής Sir Edward Riddle, χωρίς να αποσαφηνίσει τον ακριβή τόπο και το είδος των ευρημάτων. Την πρώτη και τελευταία φορά που συνάντησα τον εργοδότη αυτό, μου άφησε την εντύπωση ενός κομψευόμενου και νεάζοντος ομοφυλοφίλου, το όνομα του οποίου υποτίθεται ότι ήταν Μπρούνο Καζολέτι και δήλωνε Βενετσιάνος και restaurateur. Το μόνο βέβαιο ήταν ότι επρόκειτο για τυπικό δείγμα παρακμίας και θα είχα δηλώσει παραίτηση από την αποστολή, μολονότι είχα υπογράψει, εάν τα λεφτά που έδιναν δεν ήταν όντως δελεαστικά. Ο χορηγός ήταν η International Search Company με έδρα το Λονδίνο. Επίσης

κάτι που μ' έκανε τελικά να δεχτώ ήταν ότι ένα μέρος της αμοιβής edίδετο προκαταβολικά. Το δικό μου πλεονέκτημα ήταν ότι είχα περάσει ένα διάστημα παιδί στην Αίγυπτο – όπου οι γονείς μου είχαν δουλειές στο Κάιρο. Ήξερα αρκετά καλά αραβικά, διότι είχα πάει ένα διάστημα σχολείο εκεί, και φυσικά τα εγγλέζικα για να μπορώ να είμαι σύνδεσμος ανάμεσα στα μέλη της αποστολής –εκ των οποίων δύο ήταν Βρετανοί– και στους βεδουίνους, τρεις τον αριθμό, που ήταν και οι καμηλιέρηδες. Αυτοί οι τελευταίοι με φώναζαν Σηνέμ, Κύριος οίδε γιατί, αλλά και επειδή τους ήταν πιο εύκολο από το όνομά μου, που ήταν το χαϊδευτικό ενός αρχαίου ελληνικού. Τα δικά τους ήταν Μπεζίρ –ένας άσχημος λιπόσαρκος μακρυγένης–, Αμπντουλάχ – μια στάλα άνθρωπος, αλλά ευκίνητος σαν μαϊμού– και του τρίτου Χαρούν – ένας όμορφος σαραντάρης, ψηλός με σκιερά μάτια, που είχε και το γενικό πρόσταγμα. Είχαμε στη διάθεσή μας τρεις καμήλες, στις οποίες απέφευγα ν' ανεβώ παρά τις παραινέσεις του Χαρούν, καθώς και ένα μικρό άσπρο βαν, κατάλληλα εξοπλισμένο και θωρακισμένο, με ειδικά λάστιχα για να εκσφενδονίζουν την άμμο αντί να βουλιάζουν σ' αυτή. Προχωρούσαμε, οι καμήλες μπροστά και το βαν να ακολουθεί σαν ένα μικρό ζώο που μάθαινε τα πρώτα βήματα. Σε μας τους Ευρωπαίους είχαν δώσει ειδικά απορροφητικά γυαλιά που κάλυπταν στεγανά την περιοχή των ματιών, περίπου όπως αυτά που χρησιμοποιούν οι οδηγοί

φόρμουλας. Έβλεπα την κίτρινη άμμο να βάφεται πράσινη σαν γκαζόν γηπέδου ποδοσφαίρου και ίσως γι' αυτό δεν άργησα να έχω κάποιες παραισθήσεις. Όμως αντί για πάσες, ντρίπλες και γκολ, όπως άκουγα τα εγγλεζάκια να φωνάζουν και να χειρονομούν, εγώ έβλεπα δέντρα, κοιλάδες, πηγές, επίγειους παράδεισους. Και σαν να μην έφτανε αυτό, άρχισα να βλέπω γυναίκες να κολυμπούν τσίτσιδες στα αυλάκια της ερήμου σαν σε πισίνα.

Μετά τις καμήλες και τους καμηλιέρηδες ακολουθήσαμε εμείς κατά μονή φάλαγγα, όπως οι Ινδιάνοι. Ο ορίζοντας ήταν αχανής, θα πίστευε κανείς ότι όλος ο πλανήτης ήταν στρωμένος με φιλή άμμο και πως οι μόνοι ήχοι σε αυτόν ήταν οι φωνές των καμηλιέρηδων που παρακινούσαν τα ζώα να προχωρούν. Εμείς μέσα στο βαν μιλούσαμε για οτιδήποτε άλλο εκτός από τον σκοπό της αποστολής μας. Αμφιβάλλω αν κάποιος από τους δύο Εγγλέζους ήταν αρχαιολόγος, τους άκουγα συνεχώς να μαλώνουν, ο Μπεν για την Τόττεναμ και ο Τομ για τη Μάντσεστερ Σίτυ. Όταν κουράζονταν από το φούτμπολ, τότε άρχιζαν να πίνουν και να καπνίζουν ώσπου γινόντουσαν ντίρλα, όπως λένε οι νεολαίοι σήμερα. Τότε άρχιζαν τα γλυκόλογα και τις χειρονομίες μεταξύ τους, που λίγο ήθελαν για να γίνουν άσεμνες. Εμένα με αγνοούσαν πλήρως, παρά μόνο με φώναζαν είτε για να συνεννοηθούν με τους βεδουίνους είτε για να τους εξυπηρετήσω σε κάτι που εκείνοι βαριόντουσαν να το κάνουν.



Όσο οι μέρες προχωρούσαν και ο Μπεν ανακοίνωνε ότι δεν υπήρχε κανένα σημάδι αρχαίου πολιτισμού (πώς το καταλάβαινε ποτέ μου δεν εννόησα), οι σκέψεις που κάναμε απέκτησαν έναν χιάδη χαρακτήρα. Έβλεπα στο πρόσωπο του Τομ την αγωνία να συγκεντρωθεί στο τιμόνι και τα χέρια του Μπεν πάνω στον χάρτη να κινούνται σαν πυξίδες που είχαν χάσει τον προσανατολισμό τους.

Τον καύσωνα της ημέρας, που τιθάσευε ο κλιματισμός του βαν, διαδεχόταν το δριμύ ψύχος της νύχτας, όπου η μόνη θερμαντική πηγή ήταν τα αμέτρητα καντήλια του ουρανού που δεν είχαν πρόβλημα να φωτίσουν μουσουλμάνους ή χριστιανούς. Σκεπαζόμαστε ως τα μάτια με κουβέρτες και πάλι κρυώναμε. Ζούσαμε μέσα σε ένα εικοσιτετράωρο καλοκαίρι και χειμώνα μαζί, πράγμα που άρχισε να έχει επιπτώσεις στο νευρικό μας σύστημα. Ο συνήθως φλεγματικός Μπεν άρχισε να έχει φαγούρα σε όλο του το σώμα και να νομίζει ότι μας κυνηγούσε ένα σμήνος από κουνούπια, ενώ ο Τομ στο τιμόνι μονολογούσε, απαγγέλλοντας ξεφτίδια από ποιήματα, «Let us go then, you and I, / When the evening is spread out against the sky...»

Ουρανός και γη ενώνονταν σ' ένα πλατύ άχρωμο σεντόνι που το αεράκι, σαν χάδι, το έκανε τότε τότε να πλαταγίζει. Όσο για μένα, όπου κι αν γύριζα το βλέμμα έβλεπα οπτασίες – γυναίκες συνήθως. Εκτός από οπτικούς αντικατοπτρισμούς είχαμε και ακουστικές παραισθήσεις. Οι Άγγλοι με ξυπνούσαν

τη νύχτα έντρομοι. «Άκου! Ακούς;» Ενώ εγώ δεν άκουγα τίποτα, κίτρινοι από τον φόβο μου εξηγούσαν ότι άκουγαν λιοντάρια και τίγρεις να βρυχώνται. Δεν τους πίστευα, όπως κι εκείνοι δε με πίστευαν ότι άκουγα μια γυναικεία, μελωδική όσο κι εξωτική φωνή που ανεβοκατέβαινε τις οκτάβες με απίστευτη ευκολία και τη σιγουριά πρωταθλητή. «Εί- ναι η Ύμα Σουμάκ, η φημισμένη περουβιανή φωνή, φερμένη από τις Άνδεις. Προσέξτε, δεν έχει ξανακουστεί τέτοιο φαινόμενο φωνής, είναι σας λέω η ίδια αυτή, αναστημένη». Δε φαίνονταν να συγκινούνται. Από τη μια οι φαντασιώσεις μας, από την άλλη η ασυνεννοησία μάς κρατούσαν σε διαρκή υπερδιέγερση που δεν άργησε να καταλήξει σε κατάθλιψη. Δια της βίας προσπαθούσαμε να κρατήσουμε τα μάτια ανοιχτά κι όταν το καταφέραμε τα εγγλεζάκια στρίγγλιζαν ότι ένας γύπας είχε κατέβει και τους τραβούσε στον ουρανό, ενώ εγώ έβλεπα να φυτρώνουν παντού δέντρα και γυναίκες να κολυμπάνε σε καταγάλανα νερά, σαν άλλες Νηρηίδες και Υάδες. Την πιο καλλίφωνη και ωραία την ονόμασα Σειρήνα της ερήμου.

**Ε**ΚΑΝΑ ΜΙΑ ΠΑΥΣΗ για να γευτώ ένα υπέροχο φρεντοτσίνο από σοκολάτα και καφέ με γεύση φουντούκι, σπεςιαλιτέ του «Κάιν και Άβελ». Παρ' όλες τις προφυλάξεις μου, έχυσα το μισό πάνω στο πουκάμισό μου, δημιουργώντας έναν ευδιάκριτο λεκέ. Τι θα είχε πάλι να πει η κυρία Ελεονώρα που μου καθάριζε και μου έπλενε; «Πάλι τα ίδια! Απρόσεχτος που είστε!» Στο μεταξύ ο Θανασούλης τελείωνε το σκοτσέζικο ουίσκι του πλαταγίζοντας τη γλώσσα του και φωνάζοντας στο γκαρσόνι «ρεπετισιόν», λες και βρισκόταν σε καζίνο. Με την οικονομική ευμάρεια που είχε θα μπορούσε κάλλιστα να είναι ένας κηφήνας που χαρτόπαιζε και ποντάριζε στα άλογα. Όμως η πνευματική του συγκρότηση και η οξεία κρίση του δε θα του επέτρεπαν κάτι τέτοιο.

Μέσα στο μπιστρό, με φιμωμένη την τηλεόραση και ψιθυριστές τις κουβέντες των πελατών, επικρατούσε σιωπή αιγυπτιακού τάφου. Μόνος ήχος, κι αυτός διακεκομμένος, η περιστροφή του αρχαίου

ανεμιστήρα, ο οποίος παρέπεμπε σε αφρικανικό τεκέ. Το ατμοσφαιρικό ντεκόρ παραμέριζε κάθε πρόνοια υγιεινής.

«Ελπίζω να μη διαβάσουμε τον *Λόρενς της Αραβίας*» μουρμούρισε υπόκωφα ο Θανατούλης με το μισό πρόσωπο χωμένο στο ποτήρι του.

Συνέχισα την ανάγνωση και ο επιστήθιος φίλος μου είχε πάψει να κροταλίζει τα δάχτυλά του.

ΟΙ ΜΕΡΕΣ ΠΕΡΝΟΥΣΑΝ με σβησμένο τον χρόνο. Ο μήνας που βρισκόμασταν καθώς και οι ημερομηνίες είχαν χαθεί, λες και κάποιος επιδέξιος χάκερ να είχε πατήσει το delete στις εποχές. Ο Μπεν είχε αντικαταστήσει τον Τομ στο τιμόνι κι εκείνος έπαιρνε έναν υπνάκο. Ποιος ξέρει τι είδους όνειρα έβλεπε. Αλλά και ο Μπεν κοιτούσε μπροστά του σαλεύοντας πότε πότε περίεργα το κεφάλι του. Είμαι σίγουρος ότι κι αυτός έβλεπε όνειρα ξύπνιος. Βρισκόμουν κι εγώ σε μια κατάσταση ύπνου και ξύπνιου, όταν ένα αλλόκοτο προαίσθημα με ξύπνησε για τα καλά. Έξω από το βαν άκουσα φωνές και σούρτα φέρτα. Ανοίγοντας ένα τζάμι αντιλήφθηκα μια ασυνήθιστη κίνηση. Ο ένας καμηλιέρης χειρονομούσε στον άλλο και φώναζε κάποιες ακατανόητες λέξεις. Ο Χαρούν, ψηλός κι ευθυτενής, με μια περίεργη πειθώ έδειχνε στους άλλους το βαν. Βγήκα έξω και προσπαθούσα να καταλάβω τι έλεγε, μα εκείνος μιλούσε στην ιδιαίτερη διάλεκτο των βεδουίνων. Δεν καταλάβαινα λέ-

ξη. Σε μια στιγμή τα μάτια μου διασταυρώθηκαν με τα μάτια του Χαρούν. Είχαν μια φλόγα ασυνήθιστη που σ' εμάς τους Ευρωπαίους την κρατούσε κρυφή. Η στάση αυτή τον έκανε εξαιρετικά όμορφο, όμως συνάμα κατά κάποιο μυστήριο τρόπο απεχθή. Μόλις αντιλήφθηκε το βλέμμα μου έσπευσε να χαμογελάσει. Έδειξε με το δάχτυλο ένα κοντινό σημείο. Ένας από τους τρεις βεδουίνους ήταν απασχολημένος στο να στήνει μια σημαία, μπήγοντας το κοντάρι της βαθιά στην άμμο. Του παράστεκε ο δεύτερος βεδουίνος και πότε πότε έδινε ένα χέρι βοήθειας κι αυτός. Ήταν ένα περίεργο σημαϊάκι τριγωνικό και μαύρο. Δεν μπορούσα να διαβάσω τι έλεγε πάνω. Ο Χαρούν έκανε μια χειρονομία προς το μέρος μου με τον αντίχειρα υψωμένο, που σήμαινε ότι όλα ήταν κανονισμένα στην εντέλεια, ουδείς λόγος ανησυχίας. Σκέφτηκα ότι ίσως αυτός ήταν ένας τρόπος να βάλει σημάδι για την επιστροφή, κατά τη μέθοδο του Κοντορεβιθούλη. Ύστερα είδα τις καμήλες ν' αφήνουν την ξαπλωμένη αναπαυτική τους στάση και να ορθώνονται. Όπως προχωρούσαν με τους αναβάτες τους σκυμμένους, οι καμπούρες τους έμοιαζαν οι μόνοι λόφοι που μπορούσαν να υπάρξουν σε κοντινό τοπίο. Μπήκα στο βαν χωρίς να μπορώ να ξεφορτωθώ το χαμόγελο του Χαρούν.

Πέρασαν ώρες, δε θα 'ξερα να πω πόσες, και είχα αρχίσει να συνηθίζω σε αυτή την αμφίβια κατάσταση μεταξύ ονείρου και πραγματικότητας. Τότε

κάποια στιγμή ένιωσα μια ώθηση σαν ένα γιγάντιο χέρι να μας έσπρωχνε και συνάμα ένα βουητό να έρχεται από τα έγκατα. Μαλακά στην αρχή ο άνεμος άρχισε να φυσά κι ύστερα είδα την άμμο να σηκώνεται σιντριβάνι κι ένιωσα το βαν να χορεύει. Έριξα μια ματιά από το παράθυρο. Οι καμήλες είχαν γονατίσει και οι οδηγοί κρυμμένοι ανάμεσα στις καμπούρες τους έμοιαζαν με τζόκεϊ που ξεκουράζονται πριν την εκκίνηση της ιπποδρομίας. Τους έκανα απεγνωσμένα νοήματα. Του κάκου.

Ο αέρας γινόταν ολοένα και πιο επιθετικός, είχαμε μπει σε μια περιδίνηση που έκανε το βαν να στριφογυρίζει. Θα ήταν ωσάν να είχε μπει στην αρένα ένας ταύρος και να μας κυνηγούσε. Ευτυχώς οι προδιαγραφές του βαν μάς εμπόδιζαν από το να τουμπάρουμε. Κρατιόμουν από μια χειρολαβή με κίνδυνο να πάθω εξάρθρωση ή και κάταγμα. Ο Μπεν γαντζωμένος στο τιμόνι παραληρούσε κι ο Τομ με πρόσωπο παραμορφωμένο από αγωνία προσπαθούσε να προφυλάξει την πυξίδα, τον χάρτη του και τα άλλα όργανα που χρησιμοποιούσε. Παρ' όλο τον θόρυβο και τον κραδασμό η φωνή της Σειρήνας μου με παρηγορούσε, συνιστώντας μου να μη χάνω την πίστη μου. Άκουγα τα γλυκόλογά της μέσα στον ίλιγγο της ανεμοθύελλας και προσπαθούσα να κρατήσω την ψυχραιμία μου. Το κορμί της μέσα στην ανεμοθύελλα πρόβαλε με τις ρώγες των βυζιών της σκληρές και ανασηκωμένες και τα σκέλια της σε διάσταση. Παρά τις συνθήκες ένιω-

σα να έχω στύση. Έριξα μια ματιά από το παράθυρο – όσο μπορούσα να βλέπω. Οι καμηλιέρηδές μας μαζί με τα ζώα τους είχαν χαθεί μέσα σ' ένα ντους από άμμο. Ένωσα ξαφνικά ότι βρισκόμαστε μόνοι και εγκαταλελειμμένοι. Η καλοσύνη και η δουλοπρέπεια των βεδουίνων μας, οι υποκλίσεις και τα χαμόγελά τους, ιδίως κείνου του Χαρούν, είχαν μεταβληθεί σε απάθεια και αδιαφορία. Βρισκόμαστε στο έλεος του θεού τους, αυτού του άγνωστου μαντιλοφόρου του Ισλάμ, παντελώς ξένου προς τα δικά μας θεία, χριστιανικά –ή ακόμα και ειδωλολατρικά– έθιμα. Απέφυγα να συναντήσω το βλέμμα των συνταξιδιωτών μου. Ο πανικός είναι μεταδοτικός.

Προσπαθούσα να σκεφτώ για να βρω μια λύση. Έσπρωξα τον έναν Εγγλέζο που είχε γείρει μονόπαντα σαν ανδρείκελο και πήρα το τιμόνι από τα χέρια του. Φρέναρα κι αποφάσισα ν' αφήσω το κύμα του ανακατεμένου με κόκκους άμμου αέρα να κυβερνήσει είτε καταποντίζοντάς μας στον ωκεανό της ερήμου είτε οδηγώντας μας στην ασφάλεια μιας όασης. Στο μεταξύ οι απανωτές ριπές της άμμου πάνω στο παρμπρίζ δε μ' άφηναν να δω ούτε μισό μέτρο εμπρός μου. Δε μ' ένοιαζε. Κρατούσα το τιμόνι από συνήθεια χωρίς να οδηγώ. Στο διάλειμμα ανάμεσα σε δύο κύματα άμμου μπορούσα να βλέπω τον ουρανό κίτρινο σαν ταινία τεχνικολόρ. Θα έλεγε κανείς ότι η φύση γύρω μας είχε περιέλθει στην κατοχή ενός όντος που αντικαθιστούσε κά-



θε λογής θεότητα και που η ανθρώπινη φαντασία ήταν αδύνατον να συλλάβει, ακόμα κι ενός επιστήμονα μελλοντολόγου ή ενός συγγραφέα του φανταστικού. Βρισκόμαστε παγιδευμένοι σ' ένα σύστημα ξένο προς καθετί γνώριμο και οικείο. Μας κυβερνούσαν δυνάμεις αλλότριες και παντελώς άγνωστες στο ανθρώπινο είδος. Ίσως, σκέφτηκα στην παραζάλη μου, να είμαστε στα ίχνη αυτού του αρχαίου πολιτισμού –η εύρεση του οποίου υποτίθεται ότι ήταν ο σκοπός της αποστολής μας– και μας επέβαλε τη δική του, ακατανόητη σ' εμάς, λογική και τον δικό του παρελθόντα χρόνο. Δεν αποκλείεται να είχαν ήδη φανεί σημάδια του, κάποια ερείπια ή μια καινούρια Σφίγγα. Ή ακόμα, σκεφτόμουν, ότι η κατάσταση στην οποία είχαμε περιέλθει ήταν ένα γερό μάθημα της γέρικης Ανατολής στη νεότερή της Δύση. Όποτε η Ευρώπη είχε επιχειρήσει να κατακτήσει τη Μέση ή την Άπω Ανατολή –είτε με τις σταυροφορίες είτε με το «Rule, Britannia»– είχε τελικά αποτύχει. Με αυτές τις σκέψεις προσπάθησα να ρίξω μια ματιά έξω καθαρίζοντας μ' ένα πανί τα θολά απ' τις ανάσες μας τζάμια.

Είδα και έφριξα.

Μονόκεροι, δεινόσαυροι, βροντόσαυροι, σιχαμερά ερπετά με φτερά και λέπια, γρούπες και άλλα τρομερά όντα κινούνταν αργά και σταθερά προς το μέρος μας, σέρνοντας τις κοιλιές τους στην άμμο. Ίσως κάναμε λάθος, σκέφτηκα, και αντί να προχωρούμε στον χρόνο είχαμε γυρίσει πίσω. Ένα μου-

σειό παλαιοντολογίας θα ήταν ενθουσιασμένο γι' αυτά μας τα ευρήματα. Στο μεταξύ οι Εγγλέζοι κείτονταν ημιλιπόθυμοι. Κι εκεί που τα αποφώλια τέρατα είχαν φτάσει σε απόσταση αναπνοής από το βαν, ξαφνικά, το ίδιο απότομα όπως είχε αρχίσει, ο αέρας έπεσε. Κοίταξα έξω πάλι. Τα πάντα είχαν αποκατασταθεί, σαν να μη συνέβαινε απολύτως τίποτα. Ο σιμούν μετά το απότομο ξύπνημά του είχε πέσει για ύπνο, παρασύροντας μαζί του σημεία και τέρατα. Σκούνησα με την άκρη του παπουτσιού μου τα δύο σωριασμένα εγγλέζικα σαν τσουβάλια σώματα, τους φώναξα στη γλώσσα τους. Δεν έπαιρναν χαμπάρι με τίποτα. Περίμενα πρώτα να βεβαιωθώ ότι ήμαστε όλοι ζωντανοί και άνοιξα με προφύλαξη τη συρτή πόρτα του βαν.

Οι βεδουίνοι εξαφανισμένοι. Άκρη αριστερά μόνο, μια μικρή μαύρη σημαία προσπαθούσε να βρει λίγο αέρα για να την κουνήσει. Την αναγνώρισα ευθύς. Ήταν η σημαία που οι βεδουίνοι είχαν καρφώσει στην άμμο. Πράγμα που σήμαινε πως στη διάρκεια αυτής της ανεμοθύελλας δεν είχαμε απομακρυνθεί από το σημείο εκκίνησης ούτε πόντο και πως το πιθανότερο γυρίζαμε γύρω τριγύρω χωρίς να το καταλαβαίνουμε. Φώναξα τον Τομ και τον Μπεν να δούνε κι εκείνοι.

«Oh yes, what a miracle!»

Η έκπληξή τους κράτησε τόσο, όσο να βγάλουμε από τα σακίδιά τους ένα παγούρι και να στρωθούνε έτοιμοι για το 5 ο'clock τσάι τους. Άρχισαν

να πίνουν –καθόλου κομπιά πρέπει να σας πω–  
ώσπου τους είδα να παραληρούν. Διψούσα κι εγώ,  
γι' αυτό δέχτηκα την πρόσκληση να πιω από το  
παγούρι. Με την πρώτη γουλιά έφτυσα χάμω.  
Ήταν σκέτο οινόπνευμα.

«Where are the camels?» ρωτούσαν στα δια-  
λείμματα της μέθης τους τα Έγγλεζάκια.

«They've gone to hell together with their...»  
είπα.

Ωστόσο, περίμενα ότι όπου να 'ναι οι καμηλιέ-  
ρηδες θα έδιναν σημεία ζωής. Όμως αυτοί και τα  
ζώα τους είχαν χαθεί από προσώπου γης, λες κι ο  
άνεμος της πατρίδας τους να ήταν ένας ταχυδακτυ-  
λουργός που τους είχε εξαφανίσει. Μοναδικό τεκ-  
μήριο ότι είχαν υπάρξει, το σημαϊάκι που είχαν  
αφήσει πίσω τους. Μια σημαία που, απ' όσο ξέρω,  
δεν ανήκε σε κανένα πολιτισμένο κράτος ή έθνος  
στον πλανήτη. Θα μπορούσε να συμπεράνει κανείς  
ότι ήταν μια σημαία της φυλής τους. Το συζητού-  
σαμε με τον Μπεν και τον Τομ, οπότε στη διάρ-  
κεια αυτής της συζήτησης πετάχτηκα λες κι είχα  
λάβει τη θεία φώτιση.

«Κι αν είναι σημαία πειρατική;»

Είδα τα εγγλεζάκια να χάνουν προς στιγμήν το  
χρώμα τους, μα δεν άργησαν να συνέλθουν πίνον-  
τας από το παγούρι τους. Στη σκέψη αυτή συνέ-  
τεινε το γεγονός ότι πάνω στο μαύρο της σημαίας  
ήταν τυπωμένα κάποια λευκά γράμματα με ουρί-  
τσες και μπιχλιμπίδια που δε μ' άφηναν να τα δια-

βάσω. Στο μεταξύ ζώα και άνθρωποι δεν είχαν αφήσει το παραμικρό ίχνος που θα μας επέτρεπε να υποθέσουμε προς τα πού είχαν πάει. Η άμμος, κινούμενο χαλί, συνέχιζε ως πέρα με αδιαφορία νικώντας την προοπτική.

Χρειάστηκε να πάρω εγώ το τιμόνι του βαν, μολοντί δε φημίζομαι για τις ικανότητές μου στην οδήγηση. Οι φίλοι και σύμμαχοί μας στον πόλεμο, οι κοκκινόκωλοι –όπως τους αποκαλούσαν στις πάλλαι ποτέ κτήσεις τους–, έμοιαζαν με μεθυσμένα καρτούν. Ούτε ξέρω το πώς φτάσαμε σε κατοικημένη περιοχή και αν σ' αυτό είχε βοηθήσει χριστιανός θεός ή μουσουλμάνος. Θα πρέπει να ήταν το Ελ Αλαμείν ή το λιμάνι Μάρσα Ματρούχ, τόποι ποτισμένοι με τη μυθολογία του Β' Παγκοσμίου πολέμου.

Κάποιος καλός άνθρωπος φαίνεται με φρόντισε γιατί, ως εκ θαύματος, βρέθηκα στο νοσοκομείο για να συνέλθω από το σοκ της ερήμου. Δε νομίζω ότι ήταν η International Search Company ούτε βέβαια ο πολυπράγμων Sir Edward Riddle – αμφιβάλλω μάλιστα αν είχε μάθει τα καθέκαστα της μοιραίας αποστολής. Πολύ περισσότερο ο γυναικο-Μπρούνο, τα ίχνη του οποίου είχαν χαθεί, όπως και οι βεδουίνοι με τις καμήλες τους. Το πιθανότερο είναι να είχε μιλήσει για μένα ο φίλος μου Ασαντούρ που γι' αυτόν θα μιλήσω αργότερα.

Τα κρεβάτια ήταν καθαρά, τα κορίτσια πρόθυμα στην αρχή, κάπως τρομαγμένα όμως ακούγοντάς

με να τις προσφωνώ Σειρήνες της ερήμου. Μια γηραιότερη νοσοκόμος μού σφούγγισε το μέτωπο για να σταματήσω να ιδρώνω.

«Εσείς δεν είστε η Φλόρενς Νάιτινγκκείλ;» της είπα, έχοντας ξαφνικά θυμηθεί τη θρυλική νοσοκόμα στον ρωσοαγγλικό πόλεμο της Κριμαίας.

Ο γιατρός δίπλα της της έκανε νόημα με το κεφάλι.

«Ναι, εγώ κύριε, χαίρω πολύ για τη γνωριμία».

Οι άλλες νοσοκόμες πίσω της κρυφογελούσαν.

«Μην ανησυχείτε» μου είπε ο θεράπων ιατρός, «δεν είναι κάτι σοβαρό, είναι σύμπτωμα των όσων υποστήκατε με τον άνεμο και την εγκατάλειψη στην έρημο. Γρήγορα θα αποκτήσετε συνείδηση της πραγματικότητας» και μου έπιασε το χέρι. Το άγγιγμά του αντί να με ηρεμήσει με αναστάτωση, είχε κάτι πολύ θερμό και προκλητικό. Ο ίδιος ήταν ένα ψηλός νέος άντρας με πράσινα μαγνητικά μάτια σαν γάτος κι η ιατρική μπλούζα που άνοιγε στο στήθος άφηνε να μισοφαίνεται ένα λείο και μυώδες στέρνο. Ονόμασε την πάθησή μου *Sterilis Absurditatis* και διέταξε χάπια και ενέσεις.

Όπως οι νοσοκόμες μού έδιναν να πιω τα φάρμακά μου, έπιανα το χέρι τους χαϊδεύοντας τη χρυσή άμμο της επιδερμίδας τους. Τις ενέσεις μού τις έκανε ο ίδιος ο γιατρός κι όπως ένιωθα τη βελόνα να μπαίνει στο δέρμα μου ένιωθα μια αγαλλίαση να με κυριεύει. Θα ήθελα ν' αγκαλιάσω τον γιατρό και να τον φιλήσω. Μα εκείνος διακριτικά μου έκα-

νε νόημα φεύγοντας, σαν να μου έλεγε: «Μη βιάζεστε, την επόμενη φορά».

Από το νοσοκομείο, υποτίθεται γιατρεμένος πια, βρέθηκα στη ρεσεψιόν ενός ξενοδοχείου στην ίδια πόλη.

«Τα στοιχεία σας και την ταυτότητά σας, παρακαλώ» άκουσα μια γυναικεία φωνή να χαϊδεύει τ' αυτιά μου στα αγγλικά, ανάλαφρα πασπαλισμένα με αραβικά. Άρχισα να λέω «Σηνέμ», αλλά προτού φτάσω στο επίθετο συνήλθα. Δεν ήμουν πια στην αποστολή της International Search Company, παρέα με τους καμηλιέρηδες που, άγνωστο γιατί, με φώναζαν με αυτό το όνομα. Ιδίως εκείνος ο Χαρούν με τα σκιερά μάτια έλεγε το όνομα αυτό και τα χείλη του έσταζαν μέλι. Στο άκουσμα αυτού του ονόματος οι άλλοι δύο άρχιζαν να γελάνε χτυπώντας τα μεριά τους και πετώντας λέξεις ο ένας στον άλλον, σε μια διάλεκτο που φυσικά δεν καταλάβαινα.

Είπα στη ρεσεψιονίστα το ελληνικό μου όνομα, που ξαφνικά ήχησε στα αυτιά μου σαν την ανάμνηση μιας μουσικής χαμένης στα βάθη. Όταν η γυναίκα σήκωσε το κεφάλι της από τα κιτάπια της, κεραυνοβολήθηκα. Ήταν η ίδια η Σειρήνα της ερήμου με ταγέρ και ανάλαφρα μακιγιαρισμένη.

Περιμένοντας την πρώτη πτήση για Ελλάδα κοιμήθηκα τρεις νύχτες στο ξενοδοχείο. Επικοινωνούσα συχνά με φίλους από την Αθήνα, τους οποίους διαβεβαίωνα για την καλή μου υγεία. Ξαφνικά στη μέση μιας πρότασης πετούσα μια λέξη στ' αραβι-

κά κι όταν εκείνοι ξαφνιασμένοι απορούσαν, «μα είμαι εγώ ο Σηνέμ» τους καθησύχαζα, κάνοντάς τους ν' ανησυχούν ακόμα περισσότερο.

Την τελευταία βραδιά στην τραπεζαρία ήμαστε τρεις. Εγώ, ένας απροσδιορίστου ηλικίας, ντυμένος σαν δανδής, που κάπνιζε με πίπα ένα τεράστιο τσιγάρο και στο διπλανό μου τραπέζι μια νεαρή κυρία έως τριάντα ετών με μπλε νουάρ έξωμο φόρεμα, που μου γύριζε την πλάτη – όπου στον αριστερό της ώμο υπήρχε μια μαύρη ελιά πάνω στο άσπρο δέρμα, από αυτές που θέλει να φιλήσει κανείς αδιαφορώντας για τις συνέπειες. Έτρωγα επιτέλους ύστερα από πολύ καιρό ευρωπαϊκά φαγητά. Ανάμεσα στις μπουκιές συχνά έβλεπα τη γυναίκα αυτή και μέσα από τη σκιερή σπηλιά της μασχάλης της μπορούσα να μαντεύω το στήθος της χωρίς σουτιέν, στητό και μυτερό. Ένιωθα τον αντίκτυπο βαθιά μέσα στο παντελόνι μου. Όταν στράφηκε για να μου ζητήσει ευγενικά την αλατιέρα, έμεινα στήλη άλατος. Ήταν η ενσάρκωση της Σειρήνας μου, αυτή τη φορά με αβυσσαλέο ντεκολτέ, κεντημένο με στρας που αστραποβολούσαν κι ένα ζευγάρι ρόδινα αυτάκια από αυτά που θέλεις να δαγκώσεις κι απ' όπου κρέμονταν –ρόδινα κι αυτά– ένα ζευγάρι ιριδιζόντα σκουλαρίκια.

Πιάσαμε κουβέντα –μιλούσε γαλλικά με κάποια ξενική προφορά– και μου είπε ότι ήταν υφηγήτρια μιας πανεπιστημιακής κλινικής στη Γενεύη και ότι βρισκόταν σε συνέδριο στην Αφρική. «Κι εσείς» εί-

πε και δάγκωσε μια φράουλα, πλημμυρίζοντας τα χείλη της με αίμα, «πώς από εδώ;» Της είπα ότι εξαιτίας του πατέρα μου είχα περάσει κάποιο διάστημα παιδί στο Κάιρο. «Εγώ πετώ αύριο για την Αθήνα, την πατρίδα σας» και στράφηκε στο γκαρσόνι να του κάνει νόημα. «Θα πάρετε ένα ποτό μαζί μου;» Πώς ήξερε ότι είμαι Αθηναίος; Είπα ότι δεν έπινα ποτέ, αλλά για χάρη της θα έκανα μια εξαίρεση.

Καθώς μιλούσαμε, γύρισα από ένστικτο να κοιτάξω στο βάθος, εκεί όπου καθόταν αυτός ο περίεργος, ο δανδής με το κουστούμι και τα βαμμένα μαλλιά. Χωρίς να προδίδεται, είχε τεντώσει το αυτί του και άκουγε –είμαι βέβαιος– τα πάντα.

Η εμφάνιση της φιάλης μέσα στη σαμπανιέρα και ο κρότος του φελλού με απέσπασαν και σε λίγο τσουγκρίζαμε τα ποτήρια μας με την ωραία Σειρήνα μέσα σε πελάγη ευδαιμονίας. Κάποια στιγμή έπεσε το πακέτο με τα τσιγάρα της χάμω κι έσκυψα να το μαζέψω. Δε φορούσε κιλότα κι είδα ως βαθιά μέσα της τα σκοτεινά δώματα της υγρασίας της.

«Επιτρέπεται να ρωτήσω τι θα κάνετε στην Αθήνα;»

«Είμαι επιφορτισμένη να συνοδέψω κάποιον Έλληνα ασθενή». Δεν ξέρω πώς μου ήρθε να ρωτήσω «Το ξέρει αυτός;» «Όχι» μου είπε χαμογελώντας ειρωνικά κι ανοιγοκλείνοντας σαν φτερά πεταλούδας τις αφύσικα μακριές βλεφαρίδες της άναψε ένα τσιγάρο. «Μια πού θα πάει» πρόσθεσε, «θα το μάθει σύ-



ντομα». Ξαφνικά η φωνή της είχε βαθύνει κι άθελά μου ένιωσα μια απειλή. Προτού προλάβω να ρωτήσω κι άλλα χτύπησε το κινητό της. Μίλησε βιαστικά, σχεδόν με άγχος, σε μια γλώσσα τελείως άγνωστη που έκανε το πρόσωπό της αγνώριστο και χωρίς να μου πει κάτι ή να με χαιρετήσει σηκώθηκε απότομα. Προς στιγμήν το φόρεμά της πιάστηκε στην άκρη της καρέκλας. Το τράβηξε βίαια σχίζοντάς το και έφυγε τρέχοντας σαν τρελή. Κάτι θα πρέπει να συνέβη σε κάποιον δικό της, σκέφτηκα με λύπη. Κρίμα το ωραίο φόρεμα! Εκτός από το κομματάκι ύφασμα που είχε μείνει σφηνωμένο στην καρέκλα –απομεινάρι της ομορφιάς της που παραλίγο να το μαζέψω για σουβενίρ–, το μακρύ μπλε φόρεμά της είχε αφήσει στην ατμόσφαιρα ένα άρωμα που μου έσπαγε τη μύτη. Μα ο άλλος πέρα με την πίπα ζήτησε λογαριασμό και μου απέσπασε την προσοχή.

Πλήρωσα κι ετοιμάστηκα να φύγω. Στην πόρτα ήρθα πρόσωπο με πρόσωπο με τον γελοίο δανδή με το μακρύ τσιγάρο. Οι στάχτες του είχαν κάνει μια γραμμή στο δάπεδο από το τραπέζι του ως την πόρτα. Οι καθαρίστριες αύριο θα είχαν δουλειά. Αντίθετα με τη γυναίκα, εκείνος άφηνε μια δυσωδία σαν κουνάβι. Μου ζήτησε συγγνώμη και παραμέρισε. Βρεθήκαμε ξανά στο ασανσέρ, σαν κάτι να ήθελε να μου πει και κρατιόταν κι ακόμα είχα την εντύπωση ότι κάπου τον είχα ξαναδεί. «Je vous souhaite une bonne nuit» μου είπε με θηλυκή φω-

νή βγαίνοντας κι εξαφανίστηκε στο βάθος του διαδρόμου. Έπεσα ξερός να κοιμηθώ.

Πρώτη μου δουλειά το πρωί ήταν να κλείσω μια θέση για τη μεσημεριανή και μοναδική πτήση F263 για την Αθήνα. Με τον χαρτοφύλακά μου ανά χείρας επιβιβαζόμουν σ' ένα αεροπλάνο αφρικανικής εταιρείας, με τόσο στενά καθίσματα και ανύπαρκτο διάδρομο, ώστε ένιωθα κάθε τόσο τις καμπύλες των αεροσυνοδών να τρίβονται πάνω μου. Λίγο ακόμα και θα είχα στύση. Το αεροσκάφος είχε αρχίσει να ταρακουνιέται προτού καν απογειωθούμε. Έψαχνα για να εντοπίσω τη γιατρό-Σειρήνα, μα η πολυκοσμία και το στρίμωγμα των επιβατών δε μ' άφηνε.

«Θέλετε κάτι, ελ σαΐρ;» ρώτησε σε αιγυπτιακά αγγλικά ένας αεροσυνοδός, ο μοναδικός άντρας στο πλήρωμα. Είχε μαλλιά αφρικάνικα με μπόλικο ζελέ, στενό μέτωπο, υπέροχα μαύρα μάτια πιστού σκυλιού. Η φωνή του βαθιά και ραγισμένη, βγαλμένη από γενιές σκλάβων κι ένα βλέμμα που ευχόμουν να διαρκέσει σε όλη την πτήση. Λίγο ακόμα και θα ξεχνούσα τη γοητευτική, όσο και μυστηριώδη υφηγήτρια.

«Ναι, παρακαλώ, έναν καφέ».

«Αραβικό;»

«Όχι, γαλλικό με γάλα. Από πού είσαστε;»

Μου είπε ότι ήταν από μια φυλή της κεντρικής Αφρικής κοντά στην Κινσάσα κι είχε σπουδάσει στην Αγγλία διοίκηση επιχειρήσεων. Μια θέση που

χήρεψε ξαφνικά στην αεροπορική εταιρεία τον έκα-  
νε ν' αποφασίσει ν' ακολουθήσει καριέρα steward.

Μου έφερε τον καφέ και δεν ξαναμιλήσαμε, πα-  
ρόλο που θα μ' άρεσε να συνεχίσω την κουβέντα  
μαζί του.

Κοίταζα παντού μες στο αεροσκάφος μήπως και  
βρω ένα ίχνος της μυστηριώδους γυναίκας. Δεν πει-  
ράζει, είπα μέσα μου, θα τη συναντήσω στην έξο-  
δο. Η πτήση ήταν μια παρωδία της περιπέτειάς  
μου στην έρημο, το αεροσκάφος είχε γίνει για μέ-  
να βαν ξανά και είδα αρκετούς συνεπιβάτες μου ν'  
αδειάζουν ό,τι είχαν φάει για πρωινό. Ένωθα να  
τραμπαλίζομαι σε μια αιώρα, ενώ όμως οι άλλοι εί-  
χαν χάσει το χρώμα τους, εγώ βρισκόμουν στους  
εφτά ουραμούς. Όταν κάποτε καταφέραμε να προ-  
σγειωθούμε σώοι και αβλαβείς, σκέφτηκα ότι θα  
ήταν κρίμα να είχα χάσει τη γαλλόφωνη Σειρήνα  
μου κι εκείνη εμένα τον Αθηναίο. Μα μήπως, σκέ-  
φτηκα αστραπιαία, μήπως ήμουν εγώ ο ασθενής  
που θα συνόδευε;

Στο «Ελευθέριος Βενιζέλος» εις μάτην περίμε-  
να να τη βρω. Αφού εξάντλησα όλους τους δυνατούς  
χώρους, πλησίασα έναν ένστολο του αεροδρομίου.  
«Γιατί ρωτάτε;» μου είπε. «Επρόκειτο να συνταξι-  
δέψουμε». «Ποιος είστε;» Έδειξα την ταυτότητά  
μου και τότε ο ένστολος, που είχε ένα λεπτό προ-  
πολεμικό χολλυγουντιανό μουστάκι, αποτάθηκε σ'  
έναν συνάδελφό του, επίσης μυστακοφόρο. Με πλη-  
ροφόρησαν ότι όντως μια επιβάτης της πτήσης

F263 δεν είχε κάνει check-in, χωρίς να ακυρώσει το εισιτήριό της. «Μάθατε γιατί;» ρώτησα έμπλεος ανησυχίας. Οι δυο μυστακοφόροι αλληλοκοιτάχτηκαν και ο πρώτος έσκυψε στο αυτί μου ψιθυρίζοντας εμπιστευτικά.

«Τη συνέλαβαν».

«Για όνομα του Θεού! Και για ποιο λόγο;»

Στην έξοδο άκουσα μια φωνή να με καλεί. Στράφηκα και είδα μέσα σε ένα λευκό Ρενό τον σπουδαγμένο στην Αγγλία Αφρικανό steward. «Αν δε βρίσκετε ταξί, θα είναι τιμή μου να σας πάω στην πόλη». Μπήκα μέσα χωρίς να το καταλάβω. Το αμάξι μύριζε Plaisir d' amour κι ο ίδιος φρεσκοξυρισμένος ανέδιδε άρωμα λεβάντας. Μου είπε ότι ήταν έναν χρόνο αεροσυνοδός, αλλά συγχρόνως έψαχνε να βρει μια δουλειά πιο κοντά στις σπουδές του. «Έχετε κάτι;» με ρώτησε μια στιγμή. «Σας πείραξε η πτήση;» «Περίμενα να βρω μια γνωστή μου κυρία που θα ταξίδευε στην ίδια πτήση μ' εμένα, αλλά εξαφανίστηκε». «Συχνά οι γυναίκες εξαφανίζονται. Είναι καλύτερα να βασίζεται κανείς σ' έναν άντρα». Τον κοίταξα λοξά. Ήταν χαμογελαστός και σχεδόν όμορφος. «Πού πηγαίνετε;» «Σε ένα οποιοδήποτε ξενοδοχείο, κάπως καλό. Έχω παραχωρήσει το διαμέρισμά μου σ' έναν φίλο και δε θέλω να τον βγάλω από τη βολή του». «Πολύ ευγενικό εκ μέρους σας» μου είπε. «Με τι ασχολείστε;» «Συγγραφέας» είπα έτσι στα κουτουρού. «Α, πολύ ωραία, μ' αρέσει να διαβάζω βιβλία». Τον ρώτησα

τι διάβαζε και μου είπε ένα αστυνομικό του Ρέιμοντ Τσάντλερ, το Κριστίν του Στίβεν Κινγκ, αλλά και τον «Ζόρμπα the Greek». Δυσκολευόταν να προφέρει το όνομα του Καζαντζάκη. «Θα μ' άρεσε να διαβάσω ένα βιβλίο σας» μου είπε. Του είπα ψέματα ότι δεν είχε ακόμα μεταφραστεί. «Never mind. Τι θα λέγατε αντί να πάτε σε ξενοδοχείο να σας φιλοξενούσα εγώ;» Γύρισα και τον κοίταξα. Δεν υπήρχε τίποτα πονηρό επάνω του. Θα πρέπει να θεωρούσε φυσιολογικό να φιλοξενήσει έναν άγνωστο. Ίσως να ήταν έθιμο της φυλής του στην Αφρική που μεταβιβαζόταν από γενιά σε γενιά. Τον φαντάστηκα φύλαρχο μ' ένα κουρέλι γύρω του στη μέση.

Είχαμε φτάσει μπροστά στο ξενοδοχείο «Μετροπόλ», στο οποίο είχα ξαναμείνει παλιά.

«Λοιπόν, τι λέτε;» με ρώτησε με τόσο ευγενική φωνή που απέκλεισα κάθε υποψία. Και γιατί όχι, είπα μέσα μου, μπορεί να είναι μια εμπειρία. Έμεινα μετέωρος ανάμεσα στην πρόσκληση του steward και τον πορτιέρη του ξενοδοχείου που πλησίαζε για να μου ανοίξει την πόρτα. «Μια άλλη φορά, ευχαριστώ πάντως πολύ για την πρόσκληση, είστε πολύ ευγενής». «Άλλη φορά;» είπε μελαγχολικά. «There is no such thing in life». Βγήκε μαζί μου για να με βοηθήσει με τη βαλίτσα μου, παρόλο που ο πορτιέρης είχε την ίδια πρόθεση. Μου έδωσε μια κάρτα του μισή στ' αραβικά και μισή στ' αγγλικά. «Όποτε χρειαστείτε κάτι. Αντίο» μου είπε στα αραβικά, «εύχομαι να περάσετε καλά» και μου έσφι-

ξε σαν να με τιμωρούσε για την άρνησή μου το χέρι τόσο δυνατά, ώστε πονούσα ώρα πολλή.

Αφού έδωσα τα στοιχεία μου στον ρεσεψιονίστα, άφησα μια κοπέλα να με οδηγήσει στο δωμάτιό μου. Παρακολουθούσα τον τρόπο που περπατούσε πάνω σε δεκαπεντάποντα τακούνια, αλύγιστη, με μόνα τα οπίσθιά της να σαλεύουν τόσο, όσο να προκαλούν μια μικρή τρικυμία στο φόρεμά της. Σίγουρα ανήκε κι αυτή στην οικογένεια Σειρήνας. Μου φάνηκε μάλιστα ότι τα παπούτσια της είχαν άμμο που έτριζε εκκωφαντικά σε κάθε της βήμα. Μου έδωσε το κλειδί και παραλίγο να της πω να περάσει μέσα.

Ξάπλωσα στο απρόσωπο κρεβάτι κι όπως κοιτούσα στο ταβάνι το φωτιστικό μού φάνηκε ότι ήταν ουρανός με καυτό ήλιο που κατάκαιγε το δωμάτιο. Κάθε αχτίδα του που έπεφτε πάνω μου πολλαπλασιαζόταν, σε λίγο θα άρχιζε να φυσά ένας άνεμος που θα τα άλλαζε όλα. Σκέφτηκα τη Sterilis Absurditatis και συμπέρανα ότι όχι μόνο δεν είχα γιατρευτεί, μα κινδύνευαν σοβαρά τόσο η όραση όσο κι η ακοή μου. Την επόμενη μέρα θα έπρεπε να κάνω τις εξετάσεις που μου είχαν υποδείξει στο νοσοκομείο.

Ο πρώτος άνθρωπος που συνάντησα βγαίνοντας το άλλο πρωί από το δωμάτιό μου ήταν αυτός ο ανυπόφορος θηλυπρεπής με το προκλητικό ντύσιμο και τα μαλλιά βαμμένα καραμπογιά. Με χαιρέτησε με βαθιά υπόκλιση και μπήκαμε μαζί στο

ασανσέρ. «Δε με θυμάστε» κελάηδησε. Κούνησα το κεφάλι μου αρνητικά. Τότε εκείνος με μια απότομη κίνηση έβγαλε την περούκα του, αφήνοντας να φανούν άσπρες τρίχες σ' ένα κρανίο. «Μπρούνο Καζολέτι» συστήθηκε και γέλασε δυνατά. «Ο οργανωτής της αρχαιολογικής αποστολής σας στην έρημο». Είχα μείνει άφωνος. «Δεν πειράζει» μου είπε καθώς βγαίναμε από το ασανσέρ. Είχε στο μεταξύ φορέσει πάλι την περούκα του. «Γνωριστήκαμε υπό περίεργες συνθήκες, ελπίζω την άλλη φορά η αποστολή να έχει καλύτερη τύχη. Ξέρω ότι υποφέρατε με εγκαρτέρηση». Αλλά εσύ δεν υποφέρεσαι με τίποτα. Έβγαλε από την τσέπη του μια στενόμακρη κάρτα με καλλιτεχνικά μικροσκοπικά γράμματα και μου την έδωσε. «Καλού κακού» μου είπε «κρατήστε την, μπορεί να σας χρειαστεί». Ήταν η δεύτερη κάρτα που έπαιρνα μέσα σε δύο μέρες. Τον ρώτησα τι είχε έρθει να κάνει στην Αθήνα. «A, mon cher, ό,τι κάνω παντού σε όλες τις πρωτεύουσες του κόσμου». Ύστερα από τη σαφέστατη αυτή δήλωση αποφάσισα να τον ρωτήσω για την υφηγήτρια της κλινικής της Γενεύης, αφού είχε παρακολουθήσει χθες βράδυ με κάθε λεπτομέρεια τον διάλογο που είχα μαζί της. «Μήπως ξέρετε τι απέγινε;» ρώτησα. «Malheureusement, j'ignore». Το είπε με τέτοιο σκέρτσο σα να έπαιζε οπερέτα. Εκείνη τη στιγμή χτύπησε το κινητό του, τον είδα να αλλάζει ύφος και, χωρίς να με χαιρετήσει, έτρεξε προς την είσοδο του ξενοδοχείου και χάθηκε πίσω

από την περιστρεφόμενη γυάλινη πόρτα που πολλαπλασίαζε το είδωλό του.

Θα πρέπει το κινητό του να ήταν της ίδιας εταιρείας με αυτό της ωραίας υφηγήτριας. Είχα αποξεχαστεί.

Κοίταξα το ρολόι μου. Μόλις προλάβαινα τους γιατρούς. Πήρα ένα ταξί που με άφησε στο Οφθαλμιατρείο, το όμορφο κτίριο επί της Πανεπιστημίου με τα κεραμιδιά τόξα στα παράθυρά του. Εκεί η γιάτρισσα με τα γυαλιά και το μικρό γατίσιο μουτράκι μού είπε ότι η όρασή μου ήταν γερακιού. Έφυγα απογοητευμένος. Εν συνεχεία πήγα στην Πειραιώς, στη γερασμένη, μα πάντα αξιόπιστη Πολυκλινική και ζήτησα έναν ωριλά. Ένας λεπτοκαμωμένος νέος με τρεις τριχίτσες στο σαγόκι και άλλες τρεις στο κεφάλι μού αφαίρεσε το κερί που είχε φράξει τον ακουστικό πόρο και μου ανακοίνωσε περιχαρής ότι έχω ακοή λύκου. Κοίταξα αυτό τον νεαρό που παρ' όλη την αραιή τριχοφυΐα μπορεί πίσω από την άσπρη του μπλούζα να έκρυβε ένα ζηλευτό σώμα για μια γυναίκα αλλά και, γιατί όχι, για έναν άντρα – έκανα μια δεύτερη σκέψη. Με ξεπροβόδισε πιάνοντάς με μαλακά από τον ώμο. Ανατρίχιασα. «Με τι ασχολείστε;» Του είπα συγγραφέας. Για δεύτερη φορά γινόμενοι ψεύτης. Κούνησε το κεφάλι του επιδοκιμαστικά. Με κοίταζε μ' έναν τρόπο σαν να περίμενε να του πω περισσότερα. Την ίδια στιγμή εγώ σκεφτόμουν, αν ήμουν αναγκασμένος οπωσδήποτε να κοιμηθώ μ' έναν άντρα, ποιον



από τους δυο θα διάλεγα, τον ωραίο φύλαρχο και αεροσυνοδό ή τούτον εδώ τον γλυκό ωριλά με το παιδικό βλέμμα; Για μια στιγμή φαντάστηκα ότι είχα γδυθεί εντελώς και ξαπλωμένος στο εξεταστήριο-κρεβάτι τον προέτρεπα να ξαπλώσει ελλείψει ικανού χώρου πάνω μου. «Μη φοβάστε» του έλεγα. «Θα διαβάσουμε μαζί ερωτικά ποιήματα από τον Αρχίλοχο και τον Σαίξπηρ ως τον Ρίλκε και την Αχμάτοβα». Κάτι φαίνεται ψέλλιζα δυνατά, γιατί ο ωριλά με ρώτησε αν αισθανόμουν καλά και εάν ήθελα να καθίσω λίγο προτού βγω έξω. Του έκανα νόημα πως όχι και ξεχύθηκα στην οδό Πειραιώς, ανάμεσα στα αυτοκίνητα και τα μηχανάκια, οι οδηγοί των οποίων με έλουζαν με τις χειρότερες βρισιές, ενώ εγώ ούρλιαζα σαν λαβωμένος λύκος.

Γωνία Ζήνωνος και Πειραιώς, ένα άτομο μου έκανε νοήματα από το απέναντι πεζοδρόμιο. Ώσπου να καταλάβω ποιος είναι, είχε διασχίσει τον δρόμο και με είχε διπλαρώσει. «Γεια σου παλιόφιλε!» Ποτέ δε μου άρεσαν οι διαχύσεις, πολύ περισσότερο στην κατάσταση στην οποία βρισκόμουν. Αλλά και το άτομο αυτό –που όπως γρήγορα διαπίστωνα ήταν ένας γνωστός από τις νεανικές συντροφίες, όταν για ένα διάστημα έπαιζα χαρτιά– μου ήταν λίγο ως πολύ ανυπόφορο. Τον φωνάζανε «ραλίστα», εξαιτίας του ότι είχε πάρει μια φορά στη ζωή του μέρος σε κάτι ερασιτεχνικούς αγώνες φόρμουλας ως συνοδηγός. Οδηγούσε μια σακατεμένη Lotus από τρίτο χέρι και φιγουράριζε με αυτή σε κύκλους που

χαζοθαύμαζαν το αυτοκίνητο και επομένως εκείνον. Μολονότι προσπάθησα να τον αποφύγω λέγοντας ότι ήμουν βιαστικός, εκείνος είχε περάσει το χέρι στους ώμους μου λέγοντάς μου: «Τι γίνεται παλιόφιλε, χαθήκαμε!» Μια προσφώνηση οικεία σ' εκείνον και παντελώς ξένη σ' εμένα. Ήταν από τα πιο βαρετά άτομα που έχω συναντήσει στη ζωή μου κι επιπλέον είχε, δεν ξέρω γιατί, τη φήμη γρουσουζή. Τα κορίτσια παλιά τον απέφευγαν όπως ο διάολος το λιβάνι. Τον διαβεβαίωσα ύστερα από τις επίμονες ερωτήσεις του ότι ένα βράδυ θα βγαίναμε να θυμηθούμε τα παλιά.

Μια ο κύριος Μπρούνο Καζολέτι, μια ο «ραλίστας». Επέστρεψα στο ξενοδοχείο με κατάθλιψη. Έπρεπε να τα μαζεύω και να εγκατασταθώ πια στο σπίτι μου. Είχα κυριολεκτικά εξοντωθεί στο να ερωτεύομαι συνεχώς και αδιαλείπτως, χειρότερα από το αν κοιμόμουν κάθε βράδυ με άλλη γυναίκα. Φυσικά δεν πλάγιαζα με καμιά, μα ούτε και με άντρα. Η επόμενη κίνησή μου, με την οποία οι φίλοι μου συμφώνησαν, ήταν να επισκεφτώ έναν νευρολόγο-ψυχίατρο. Μου σύστησαν με τα καλύτερα λόγια την κυρία Χλόη.